

tatorilor două confesii paralele: un *El* serios, cu succese profesionale și cu mici decepții sentimentale, și o *Ea*, tinăra care ia viața la modul sportivo-șuratic. Firește, și într-un caz și în celălalt, aparențele înșală. În fond, e vorba de felul cum două generații privesc și acceptă viața, cu marile și măruntele ei „probleme”. Piesa nu urmărește să spună ceva nespus și nou, ci să îște niște întrebări la care fiecare spectator poate răspunde conform cu sine însuși.

În triplă postură, de regizor, scenograf și interpret, Constantin Codrescu este realizatorul unui spectacol de o anume distincție, un spectacol îngrijit, limpede. Ca regizor, el a regizat și sensibilizat punctele de contact între monoloagele celor două personaje aflate împreună absolut întâmplător. Ca scenograf, a găsit soluția adecvată de decor pentru o piesă ce se consumă în perimetrul atît de zgîrcit al unui compartiment de tren; în fine, interpretul bun pe care-l știm a reușit să dezvăluie sub poșghita sentimentală „seriozitatea” afectată de mărunte orgolii bărbătești. Interpretul a fost secundat cu talent de partenera sa, Liliana Ticău, care, dincolo de datele persona-

jului, conferă rolului maturitatea experienței.

Ca întotdeauna în cazurile cînd actorii se autoregizează, neputîndu-se vedea pe sine și cu „alți ochi”, și acestui spectacol îi „scapă” un amănunt: reprezentăției îi lipsesc accentele, gradările, creșterile care ar fi făcut mai alertă confruntarea. Asta și pune în evidență deficiența ascunsă a textului, în orice caz mai greu detectabilă la prima vedere: un act întreg (actul I) în care se consumă prea multe vorbe față de ceea ce se întâmplă și mai ales „se spune”.

* * *

Așadar, secția română a Teatrului de Nord a primit botezul publicului. Primii pași au fost făcuți. Urmează, în perspectivă, să țină pasul cu propriile exigențe, să-l pună de acord cu mersul timpului și cu cerințele spectatorilor. Avînd alături experiența secției maghiare, cu care nu ne îndoiim că se va stabili o fructuoasă colaborare, secția română pășește pe drumul afirmării.

N. C. Munteanu

SECȚIA MAGHIARĂ

Conștiință profesională, seriozitate în îndeplinirea unui program de artă au fost și se arată a fi în continuare trăsăturile distinctive ale trupei maghiare de la Satu-Mare. Indiferent de genul dramatic abordat, exigența, fermitatea cu care sînt tratate și construite spectacolele, virtuțile interpretative, îndrăzneala și dezinvoltura cu care actorii relativ tineri ai acestei echipe atacă rolurile cele mai diverse, partiturile cele mai dificile, se dovedesc însușiri consecvente. Ele ne-au fost reconfirmate recent cu prilejul turneului făcut la București cu patru spectacole realizate în ultimele două stagioni.

Prezența, alături de *Vișorul* de Delavrancea și de vestita operă a literaturii maghiare *Chef boiereșc* de Zsigmond Moricz, a *Becket*-ului lui Anouilh și a comediei lui Goldoni, *Văduva isteală*, ne-a edificat cu privire la substanța repertoriului și la programul artistic promovat de acest colectiv.

Am urmărit cu real interes măsura în care un atare repertoriu multilateral și de prestigiu a pus în mișcare resorturile creatoare ale interpretilor. Destoinicia și

maturitatea profesională, remarcate în chip nemijlocit ca o particularitate a acestui ansamblu, nu pot fi privite independent de problemele realizării imaginii scenice propriu-zise, de plastica generală, de atmosfera și climatul specific fiecărei opere în parte. Dimpotrivă, așa cum s-a putut observa, mai cu seamă în cazul lui *Becket*, evoluția armonioasă a actorilor, conștiințiozitatea caracterizării personajelor, definirea cu exactitate a relațiilor dintre ele au fost strîns legate de viziunea limpede și aerată a regizorului Kovacs Ferenc, de formația sa artistică configurată pe studiul analitic al textului, pe dezvăluirea cu mijloace de o mare sobrietate și simplitate expresivă a datelor lui structurale. Limbajul scenic al lui Kovacs Ferenc refuză inițiativele pornite spre inovări formale, spre actualizări fățișe ori sublinieri, fals demonstrative, ale acestei actualități. Privită cu luciditate, într-o perspectivă discretă în trimiterile ei contemporane, mostrea sătămăreană a piesei lui Anouilh descoperă frumusețea și incandescența polemicii intelectuale pe fundalul frescei istorice a

Elekes Emma (Doamna Tana) și Csiky Andras (Ștefăniță) în „Viforul” de Barbu Șt. Delavrancea

vastei sale tipologii sociale, ușor persiflate, ca și prin urmărirea atentă, analitică, a conflictului: spectaculoasă înclinație a celor două personalități, Becket și Henric. Efortul regizorului, îndreptat spre valorificarea substratului filozofic al acestei lucrări despre onoare și prietenie, despre demnitate și conștiință patriotică, cu multiple sensuri politice, morale și psihologice, s-a bizuit în primul rând pe capacitatea actorilor de a înfățișa diversitatea și mișcarea gândurilor, complexitatea contradictorie, inteligența, dinamica interioară a eroilor. Toate acestea, într-o ambianță scenică unitară, realizată printr-un joc interiorizat, concentrat, nuanțat, fără supralicitări și efecte de suprafață, printr-un ritm alert și o tensiune autentică. Nu poate fi trecută cu vederea în acest spectacol nici contribuția scenografică. Decorul sugestiv stilizat al lui Paulovics Laszlo s-a dovedit plurifuncțional prin ingenioasa transformare a citorva copaci și a coroarelor lor în stâlpi și acoperisuri de palat și de catedrală.

Înșuririle regizorale ale lui Kovacs Ferenc s-au făcut observate și în montarea *Viforului*. Simplitatea despovărată de verbozitate și fast, orientarea spre sensurile grave ale conflictului dintre Ștefăniță și boieri, echilibrarea judicioasă a distri-

buției, ferită, în general, de primejdia declamației, sînt meritele incontestabile ale acestei reprezentații. Poate din cauza soluțiilor paupere ale decorului lui T. Th. Ciupe, poate din cauza lipsei de experiență a actorilor în acest gen, spectacolul sătmărean, mai ales în primele două tablouri, ne-a părut oarecum lipsit de monumentalitatea și de forța la care trimite textul. Prezența prea puțin expresivă, amorfă a masei boierești, interpretarea ștearsă a unor roluri importante din rîndurile acesteia, au răpit unor momente (vinătoarea, de exemplu) caracterul lor dramatic. În partea a doua a spectacolului, jocul a dobîndit însă accente profund sincere, concentrare, noblețe și forță emoțională reală, interpretării mîcîndu-se (măcar cei principali) liber pe aceste coordonate. Am asistat astfel și la scene deosebit de frumoase, la momente originale descifrate, la un final plin de măreție și tragism.

Fidel textului lui Moricz Zsigmond, dar și montărilor lui tradiționale, Cseresnyes Gyula a realizat un *Chef boieresc* autentic, plin de vervă, de culoare și de pitoresc. Uneori însă, importanța prea mare acordată detaliilor pitorești lipsite de semnificație a privat, la rîndul ei, reprezentația de posibilitatea unei mai pro-

funde analize a psihologicii eroilor, de sublinierea mai eleventă a tîlcurilor sociale și umane pe care le însușează drama moșierului Szakhamy, simbol al prăbușirii unei întregi clase sociale. Dincolo de aceste neajunsuri ale gândirii regizorale, *Chef boieresc* a impus o galerie de tipuri pline de vitalitate și de savoare populară.

Demonstrația virtuților specifice ale actorilor sătmăreni a fost însă prilejuită de *Văduva isteacă*. Aici, spontaneitatea și dezinvoltura, prospețimea și sinceritatea jocului, credința desăvîrșită a interpreților în rezolvarea sarcinilor scenice, puși să susțină și să justifice acțiuni dintre cele mai năstrușnice, au dat strălucire și unitate unui spectacol a cărui formulă regizorală (Bela Horvath) s-a arătat totuși naivă în tendința, forțată, de înnoire și modernizare a vestimentului bătrinei comedii și fără prea mult discernămint în utilizarea unor mijloace comice, clownesti, în maniera commediei dell'arte.

Am prețuit mai mult profesionalitatea actorilor, maleabilitatea compozițională, ușurința lor — descoperită în cele patru spectacole — de a întruchipa cele mai diverse fețe, decît unele soluții scenice propuse fie de regizor, fie de scenograf. E un capitol asupra căruia ar merita să întîrziem, dar pe care acum ne propunem să-l schițăm doar în datele lui esențiale.

Csiki Andras: în trei seri, trei roluri de performanță. A fost mai întîi, în *Uiforul*, un Ștefăniță fremătînd de neastîmpăr, ambițios și sanguin, cinic și crud. A prezentat apoi în *Chef boieresc* prestanța nonșalantă și melancolia, deingolada lui Szakhamy. A creat cu intensitate, cu inteligență, cu subtilitate un Becket enigmatic și trist, de o înaltă ținută și frumusețe morală, conștient tot timpul de superioritatea sa, de necesitatea slujirii pînă la capăt a crezului său.

Elekes Emma: deși ne erau cunoscute resursele artistice, talentul, farmecul, forța dramatică a actriței, ea ne-a apărut totuși în acest turneu surprinzătoare, atîngînd profunzimi și dimensiuni nebănuite, atît în dramă cît și în comedie. A trăit cu simplitate și noblețe, cu vibrație umană, cu accente de autentică tragediană destinul doamnei Tana (*Uiforul*): a desenat cu sensibilitate și cu finețe chipul nefericitei Gwendolyne (*Becket*): a întruchipat cu candoare și cu haz, alternînd bucuria cu tristețea, iresponsabilitatea și frivolitatea cu sincera aspirație spre dragoste, spre o altfel de viață, a Rozikăi (*Chef boieresc*).

Boer Ferenc: a susținut patru partituri dificile: Regele (*Becket*), Arlechino (*Uă-*

duva isteacă), Moghilă (*Uiforul*) și Gosztonyi (*Chef boieresc*). Temperament exploziv, tînărul actor, la numai cinci ani de la absolvirea Institutului, a dovedit că posedă o deplină maturitate a mijloacelor sale de expresie, că se mișcă deopotrivă de degajat în rostirea replicii grave, dramatice, cît și în dinamizarea dialogului comic, în cunoașterea jocului exuberant, plin de vervă și mișcare, ca și în cel bazat pe date interioare, pe exprimare laconică. Regele Henric constituie reușita sa cea mai prestigioasă, (deși, fără îndoială, celelalte interpretări ale sale nu l-au dezmințit). Eroul lui Anouilh a fost jucat cu deosebită atenție în descifrarea subtextului; personajul a căpătat acel profil echivoc, acea complexitate a partiturii, rezultat al unei tinereți năvalnice, nechibzuite, pulsînd de viață, de simțire și de energie; el a fost pe cît de generos și de sensibil pe atît de șovăielnic și orgolios. Așa cum presupunea textul, acțiunile sale au dezvăluit umor și tristețe, viclenie și disperare, pasiune și dragoste, ură și dispreț.

În ordinea disponibilității compoziționale, care ni s-a părut a fi însușirea de frunte a echipei sătmărene, am avut prilejul să descoperim în acest turneu un alt actor multilateral, deplin familiarizat cu variate planuri și moduri de expresie: Acs Alajos. De la înfățișarea cu emoție organică, cu dramatism reținut a lui Luca Arbore, actorul a trecut cu dezinvoltură la conturarea amuzantului personaj goldonian, afemeiatul Monsieur Le Bleu, și de aici la minuțioasa compoziție ce implică un subtil amestec de tragic și comic, Lekencye (*Chef boieresc*), și apoi la distratul rege al Franței (*Becket*).

Au făcut apoi obiectul aprecierilor pozitive portretele realizate cu multă grijă, cu firec și sinceritate: Tînărul călugăr (*Becket*); cărușăul Pista (*Chef boieresc*), amîndouă rolurile în interpretarea lui Kisfalussy Balint. Am reținut tipul veridic, deosebit de expresiv în autenticitatea sa, de o debordantă vitalitate, pe care l-a creat Török Istvan în *Chef boieresc*. În cele patru spectacole, s-a remarcat prin verva comică pe care a atribuit-o personajelor sale, Korcsmaros Jenő. Impresionant s-a conturat în *Uiforul* chipul Oanei, pe care Nyiredi Piroska l-a întruchipat cu naturalețe și cu sinceritate. Nagy Iza a izbutit să treacă spectaculos și convingător de la tînăra Marionette, camerista Rosaurei (*Văduva isteacă*) la bătrîna mamă a regelui (*Becket*). Interpretări de ținută au realizat în spectacolele acestui turneu: Fülöp Ildiko, Köllő

Bela, Vajda Andras, Söos Angela și decanul de vîrstă al colectivului, Nadai Istvan.

Socotim suficiente pildele de mai sus pentru a marca potențialul de valori de

care dispune echipa maghiară de la Satu-Mare și pe care îl poate utiliza cu succes Teatrul de Nord în abordarea celui mai pretențios repertoriu.

Valeria Ducea

Reșița

UN RAPORT ÎMBUNĂTĂȚIT CU PUBLICUL

Răsfoind colecția revistei „Teatrul” (nr. 3/1967), am avut surpriza de a găsi însemnat exact observațiile pe care mă pregăteam să le notez cu privire la teatrul din Reșița. Este vorba de avaturile unui colectiv care luptă cu inerția, aspirînd spre țeluri mai înalte, dar handicapat mereu de piedici mai presus de puterile lui. Aceeași problemă (nerezolvată) a sălii în care teatrul este simplu chiriaș, singura sală în care se organizează toate conferințele, consfăturile, concursurile, turneele, concertele, sală construită, de fapt, pentru nevoile și spre folosul artiștilor amatori. Planificarea spectacolelor devine astfel aproximativă, pentru că teatrul nu are certitudinea că reprezentarea preconizată azi nu va fi suspendată mâine. Aceeași problemă a unui colectiv descompletat, avînd o schemă deficitară, cu șapte goluri la capitolul actori, înregistrîndu-se, an de an, refuzul net al tinerilor absolvenți de la Institutul de Teatru de a opta pentru teatrul reșițean. Atelierele teatrului sînt mai mult decît improvizate într-o străveche, insalubră și neprietenoasă clădire, iar instalațiile tehnice de scenă sînt necorespunzătoare, pentru că nu se pot face investiții într-o sală în care instituția este doar oaspe. Mitul lui Sisif este aici mai actual ca oricînd.

Și totuși, Teatrul de Stat din Reșița se pregătește să sărbătorească anul acesta douăzeci de ani de activitate. Inaugurarea : 1 iunie 1949 cu piesa *Cumpăna* de Lucia Demetrius în regia artistului popularului, Sică Alexandrescu. Inițiativa de a înființa un teatru al oțelărilor cetății de foc a stîrnit entuziasm, aducînd colaborarea prestigioasă a unor actori ca Ionel Țăranu, Iulian Neculescu, C. Morțun, I. Horațiu, Aglae Metaxa, N. Făgădaru, N. Baldovin, V. Crețoiu și mulți alții. Răsfoind afișele, programele, vechile colecții de presă pentru a ne reaminti repertoriul celor douăzeci de ani, apare,

cu surprindere și satisfacție, o reală operă de culturalizare, o școală a literaturii dramatice românești și străine, cu rezultate greu de menționat în statistici, dar contribuînd, de bună seamă, la conturarea preocupărilor unei generații. S-a jucat pe scena reșițeană întreaga operă a lui I. L. Caragiale, inclusiv *Momentele* dramatizate, s-au jucat piese de V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, Davila, dramatizări după Ion Creangă ; s-au jucat piesele lui Victor Ion Popa și Mihail Sebastian, G. M. Zamfirescu și Al. Kirițescu, Victor Eftimiu și Tudor Mușatescu ; piesele Luciei Demetrius și ale lui Aurel Baranga, Tudor Șoimaru și Mihail Davidoglu, Ion Luca și Mircea Ștefănescu, Al. Mirodan, Al. Voitin și Ion Omescu. Din dramaturgia clasică universală au fost puse în scenă opere de Molière și Shakespeare, Schiller și Shaw, Ostrovski, Gogol și Gorki.

Aniversarea ne obligă la aduceri aminte. La succesul unor spectacole au contribuit regizori ca Sică Alexandrescu, Ion Șahighian, Ion Olteanu, Petre Sava Băleanu, Marin Iorda, Val. Mugur, iar mai recent Geta Vlad și Ioana Ottescu ; scenografi ca Jules Perahim, Elena Veakis, Paul Bortnovski, Mihai Tofan, Ion Popescu Udriște, Constantin Piliuță, Traian Nițescu, iar în actuala stagiune Sanda Mușatescu și Eugenia Bassa-Crișmaru au semnat decoruri.

Dar istoria anevoie se scrie, iar teatrul este o artă a prezentului. Unor merite cu greu dobîndite trebuie să li se adauge mereu altele pentru a menține interesul viu pentru soarta teatrului reșițean.

După cîteva spectacole vizionate, toate premiere ale actualei stagiuni, refuzăm să punem aceste succese de bun augur doar pe seama creșterii importanței administrative a orașului (în urma reorganizării administrative, Reșița a devenit reședință de județ), ci am adăuga constata-